

Tillväxtens dilemma, Stellan Tengroth

Mora 18 mars 2014

Stellan Tengroth är civilingenjör, författare och föreläsare. Han har bl a skrivit "Tillväxt till döds" och varit redaktör för antologin "Att svära i kyrkan – 24 röster om evig tillväxt på en ändlig planet". Tillväxten har varit bra, men tyvärr är den inte längre möjlig. Ambitionen är att väcka tankar, kanske så lite oro, men också att hitta det hoppfulla och ge styrka. Politiker och ekonomer vågar inte berätta, men vilken 10-åring som helst inser det: Kejsaren är naken – tillväxten är omöjlig!

1 dl olja motsvarar 1 kWh eller en lång arbetsdag för en människa och kostar endast 1,50 kr inkl. skatter och avgifter.

- Vi omger oss med en massa energislavar i form av billig fossil energi. Peak oil kan inte snackas bort. Peak oil för förmodligen också med sig peak "det mesta".

Idag förbrukar vi ungefär 4 gånger mer olja än som utvinns. Det går än så länge eftersom vi hittade så mycket olja för 50 år sedan.

Sverige importerar huvudsakligen olja från 3 länder: Ryssland, Norge och Danmark. Det är från fält som hittades på 60-, 70- och 80-talet och "produktionen" är minskande. De tre största fynden av ny olja i Brasilien, Nordsjön och Barnets Hav räcker tillsammans i endast ca 6 månader!

- Man brukar tala om hållbarhetens tre delar. För mig är den ekologiska delen fundamentet, grunden för allt. Ekonomi betyder hushållning med resurser. Den ekonomiska delen innebär således ett minskat resursuttag, endast för någon enstaka naturresurs kan uttaget öka. Den sociala delen av hållbarhet innebär för mig att bibehålla fred och demokrati i en krympande penningekonomi.

- Om man tror på en evig tillväxt är det ekonomiskt rationellt att låna och investera, men det blir en bubbla som spricker. Ökad produktion/uttag av naturresurser tär på kapitalet.

- "Grön tillväxt" är en myt. Frikoppling mellan ekonomi och miljöbelastning är en myt. Klimatet bryr sig inte om BNP utan de faktiska utsläppen.

Slutsatserna i boken Tillväxtens gränser från 1972 gäller fortfarande, men vi har inte längre möjlighet att hålla oss inom planetens gränser. Se UR play: Hållbarhetens gräns. Inom biologisk mångfald är gränsen definitivt långt överskriden redan (Rockström et al). Arter utrotas i en aldrig tidigare skådad takt. CIA har fattat att detta är viktigt för all världens regeringar och hela civilisationen (se The World Factbook 2014-03-05)

Drivkraften för BNP är att människorna blir fler, olja och krediter. "BNP mäter i princip allt utom det som gör livet värt att leva."

Indiciekedja:

1. BNP beter sig som kaniner och concertumörer, växer till kollaps.
2. Vi är oförmögna att avgöra den hållbara nivån.
3. Vi har redan, eller kommer inom kort, att passera denna nivå.
4. Frikoppling mellan ekonomi och miljöbelastning är en myt.
5. Det är osannolikt att ekosystem och naturresurser tillåter att BNP fördubblas igen.
6. Med dagens globala tillväxt på 2-7% sker en fördubbling på 10-35 år.

Min slutsats blir därför att festen definitivt är över om några decennier.

Människan har flera psykologiska begränsningar. Vi är till exempel i grunden oförmögna att förstå komplexa samband, vi överskattar möjligheter (exempel olja, lotter) och underskattar problem (elbilar är inte lösningen som gör att vi kan ha 1 miljard bilar). Vi har en intuitiv tro och förtränger alternativa bilder, vill ha "business as usual". Vi har också en förmåga att se samband som inte finns.

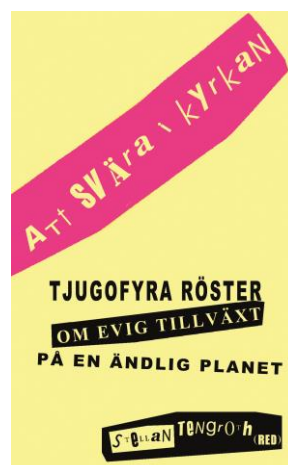
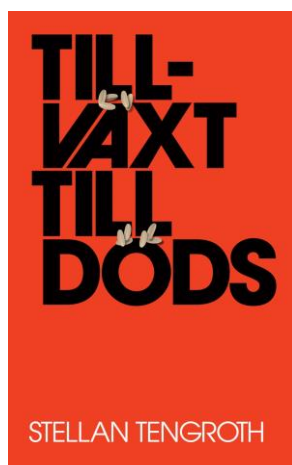
Exempel på bullshit: Den amerikanska livsstilen är inte förhandlingsbar (Bush). Att bryta mobiliteten är inte möjligt (EU:s vitbok om transporter).

Predikament	Problem
Döden	Livet
Peak oil	Transporter, mat och värme
Tillväxt är omöjligt	Lycka utan tillväxt

50 miljarder kronor satsas på reklam och marknadsföring i Sverige varje år (mer än på hela utbildningsväsendet) – det är i princip omänskligt att stå emot den pressen.

Vi borde jobba mindre och tjäna mindre.

- Jag kan nästan hysa hopp om en stor finansiell krasch. Då minskar koldioxidutsläppen i alla fall, hellre det än en ekologisk krasch.

Stellan avslutade med en rad hoppfulla tips:

Vad kan andra göra?

- förstör inte åkermark
- gör beredskapsplaner och lager
- spara energi
- skaffa bättre mätetal
- investera rätt
- lär ekonomer fysik och biologi
- skatteväxla
- korta arbetstiden
- underhåll infrastrukturen
- stöd forskning (t ex stort forskningsprojekt: BNP bortom tillväxt)

Vad kan du själv göra?

- odla
- smörj cykeln
- isolera huset
- minska dina skulder
- ring en politiker
- skaffa bra verktyg (utan el/batteri)
- var rädd om gammal kunskap
- vårda vänskapen

Röster från publiken:

Reflektera över: Hur skulle ditt liv se ut utan pengar? Och utan olja?

Är meningen med livet att renovera köket vart 5:e år, köpa ny soffa och åka till Thailand varje år eller att leva ett bra liv?

Man pratar inte längre om förkortad arbetstid, varför?

Samhället är mer sårbart nu p g a utförsäljning av statliga resurser.

Det kommer mer och mer att gå ner i arbetstid och välja ett enklare och billigare liv.

Vi har förlorat kunskapen att odla. Ve behöver göra en omställning, men det tar nog två generationer. Den tiden har vi inte.

Vad är egentligen et lands resurser; finansiella tillgångar eller människorna och naturresurserna?